

Ge oss idag vårt dagliga bröd

Ställningstagande om matsäkerhet
av biskoparna
i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Ge oss idag vårt dagliga bröd

Ställningstagande om matsäkerhet av biskoparna i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Det dagliga brödet är en grundförutsättning för ett människovärdigt liv. Utan mat klarar människan sig inte. Ett barn som lider av näringsbrist kan inte växa och bli en frisk vuxen. Förenta nationerna har i november i fjol uppskattat att 17 000 barn dör av hunger varje dag – ett barn var femte sekund, sex miljoner barn per år.

Så kan det inte få fortsätta. Kyrkorna världen över förenar sig i den bön Jesus lärde ut: "Ge oss idag vårt dagliga bröd". Denna bön som förenar alla kristna är både en bön riktad till Gud och en uppgift som vi människor fått. Som biskopar i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland vädjar vi för att landets kommande regering

skulle främja en internationell lösning på matkrisen.

Svalt är inte något oundvikligt som är ödesbestämt för vissa människor. Det handlar om ett problem som vi kan lösa. Vi kan erbjuda mat åt alla.

Krisen har många orsaker. Därför behövs också en mångfald av åtgärder som kan formuleras i ett genomförbart politiskt program. Det viktigaste är att man på bred internationell front förbinder sig att genomföra programmet. Detta förutsätter att alla stater gör en insats.

Finland kan vara en av initiativtagarna. Som en del av Europeiska Unionen är det möjligt för Finland att

verka aktivt för en rättvis och bestående matsäkerhetspolitik.

I sista hand behövs en förändring av det internationella politiska och ekonomiska systemet. Mat kan inte behandlas på samma sätt som konsumtionsartiklar. Tillräcklig näring är en mänsklig rättighet och ett villkor för allt liv. Därför är det viktigt att stöda och skydda matproduktion och marknader när matsäkerheten kräver det.

Frågan gäller inte enbart tillgången på mat. Alla människor har lika rätt till uppehälle. Världens fattiga får inte förbigås i beslutsprocesser som gäller deras levnadsvillkor. De har rätt till en plats både vid det gemensamma matbordet och vid de bord där det beslutas om deras framtid.

Kravet på rättvisa och lika värde åt alla är en ofrånkomlig del av den

kristna tron. Enligt Bibeln är varje människa Guds avbild och Gud bär speciell omsorg om de fattiga och utsatta. Jesus identifierade sig med de hungriga och lärde att vi möter Gud i våra lidande medmänniskor. Redan den första församlingen åtog sig att dela ut mat och ta hand om de fattiga. Samma ideal styr fortfarande församlingarnas diakonala verksamhet och kyrkornas internationella hjälparbete.

**Svält är en rättvisefråga.
Alla människor har lika rätt till liv och människovärde.
Ändå saknar en sjiattedel dagligt bröd.**

Som kyrkor är vi medvetna om vårt eget ansvar för skapandet av global rättvisa. Vi har inte levt enligt våra ideal. Kyrkorna hade del i undertryckandet av kolonierna, vilket lade

grunden för den senare utvecklingen. Vi är delaktiga i problemet och vill nu bidra till att lösa det.

Vi förstår att utmaningarna är krävande.

Vi behöver en sanningsenlig bild av problemet, dess orsaker och möjliga lösningar.

Vi vill genom vårt ställningstagande öppna för en diskussion om matkrisens orsaker och lösningsmodeller.

Förutom att ge omedelbar hjälp ser kyrkorna som sin plikt att verka för ett mänskligare samhälle. Kyrkorna vill ge röst åt de tysta och påminna beslutsfattarna om deras förpliktelser att främja alla människors gemensamma bästa. Uppmaningen till nästankärlek gör inte skillnad på vårt och andras, mellan vårt eget folk och främlingar: "Lider en kroppsdel, så lider också alla de andra" (1 Kor. 12:26).

Kärleken till nästan kan förverkligas globalt i lika hög grad som ekonomi och politik.

Vi vädjar till alla politiska partier om att regeringen efter valet skulle arbeta för de fattiga ländernas mat-säkerhet. Vi föreslår att regeringen som ett första steg skulle utnämna en matpolitisk expert och att följande framtidsredogörelse skulle omfatta den globala matpolitiken. I den skulle man definiera Finlands kortsiktiga och långsiktiga åtgärder för att tillgodose rätten till tillräckligt med mat.

Lösningarna är politiska och de behöver ett brett medborgerligt stöd. Förändringen kräver modiga förespråkare. Därför vädjar vi till medborgerliga och samhällliga påverkare att de låter sin röst höras och bildar en världsomfattande rörelse för att utrota hungern.

Tillsammans med andra kyrkor uttrycker vi vårt stöd till dem vars rätt till dagligt bröd ännu inte tillgodoses. Det är inte en fråga som gäller några fattiga främlingar. Mänskligheten är

gemensam för oss alla. Vår gemensamma bön utmanar att oss att leva och verka så att bönen "ge oss idag vårt dagliga bröd" besvaras i varje barns och vuxens liv.

15 oktober 2010

Kari Mäkinen ärkebiskop i Åbo och Finland

Wille Riekkinen biskop i Kuopio

Samuel Salmi biskop i Uleåborg

Mikko Heikka biskop i Esbo

Simo Peura biskop i Lappo

Matti Repo biskop i Tammerfors

Seppo Häkkinen biskop i S:t Michel

Björn Vikström biskop i Borgå

Irja Askola biskop i Helsingfors

Bakgrund: matkrisens nuläge, orsaker och lösningar

Det dagliga brödet är en grundförutsättning för ett människovärdigt liv

Det dagliga brödet är en grundförutsättning för ett människovärdigt liv. Dess betydelse kommer till uttryck i bönen Fader vår, som Jesus lärde sina lärjungar. I den bönen är dagligt bröd det grundbehov som människor först av allt tillsammans ber för.

Bönen är samtidigt en förpliktelse. Den gyllene regeln som Jesus undervisade om uppmanar oss: "Så som ni vill att människor skall göra mot er, så skall ni göra mot dem." (Luk. 6:31). När vi erkänner våra egna behov förbinder vi oss att göra vårt bästa för att också alla andras rätt till dagligt bröd tillgodoses.

Därför är det omöjligt att acceptera en situation där en stor del av världens befolkning fortsättningsvis saknar förutsättningar för sitt uppehälle. Bibeln säger: "Om någon som har vad han behöver här i världen ser sin broder lida nöd men stänger sitt hjärta för honom, hur kan då Guds kärlek förbli i honom?" (1 Joh. 3:17).

Enligt den kristna människosynen har alla människor ett omistligt människovärde. Eftersom människan är Guds avbild är också människovärdet heligt och okränkbart. Detta innebär att var och en har rätt till en

människovärdig behandling och att var och en är förpliktad att behandla andra människor så som deras människovärde förutsätter.

Vi är förpliktade att bemöta varandra på ett människovärdigt sätt både på individplanet och på samhällsplanet. Det tillstånd av orättvisa som råder på dessa plan och som ger upphov till brustna relationer kallas enligt det traditionella kristna språkbruket för synd. Synd är en situation som är mot Guds vilja, som skadar det gemensamma goda och hotar ett människovärdigt liv.

Matsituationen har försämrats drastiskt

I dagens läge saknar en skrämmande stor del av jordens befolkning utkomstmöjligheter. År 2009 överskred de hungrandes antal för första

gången en miljard. Det betyder enligt FN:s livsmedelsprogram WFP att var sjätte människa inte får tillräckligt med mat för att hålla sig frisk och leva ett aktivt liv. Det här är en ohållbar situation.

Så här skulle det inte gå. FN:s första millenniemål var och är fortfarande att före 2015 halvera den andel av jordens befolkning som lever i extrem hunger och fattigdom. Målet blir dock allt avlägsnare hela tiden. Utvecklingen tog en negativ vändning efter 2004 och särskilt som en följd av 2008 års matkris och ekonomiska kris.

Det råder däremot djup enighet om det dagliga brödets betydelse. För att garantera ett universellt och lika människovärde har man kommit överens om universella och lika mänskliga rättigheter. I FN:s deklaration om

ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966 har tillräckligt med mat definierats som en mänsklig rättighet. Också "frihet från hunger" har i samma dokument definierats som en grundläggande rättighet. I människorättsdeklarationerna konstateras att varje lands regering är ansvarig för att de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Om regeringen inte förstår garantera detta måste det internationella samfundet hjälpa till. Ansvaret är gemensamt.

Orsakerna till misslyckanden ligger inte i yttre omständigheter. I motsats till vad många tror orsakas endast 8 procent av hungern av katastrofer. De flesta som hungrar lider dagligen av undernäring och orsakerna är bestående. Ur den fattiges perspektiv garanteras matsäkerheten av fyra faktorer:

- 1) **tillgång på mat** (hur mycket mat kan man själv producera eller hur mycket mat finns tillgänglig av andras produktion);
- 2) **förmåga att skaffa mat** (möjligheter att skaffa inkomster)
- 3) **brukbarhet** (tillräckligt näringsrik kost)
- 4) **stabilitet** (hur mycket förändras matsäkerhetsläget vid olika tider). Nyckelfrågan handlar om människors möjligheter att påverka sin egen situation och den politik som förs för att förbättra situationen.

Utvecklingen av matsäkerheten, jordbruket och landsbygden har varit ett prioriterat område i den internationella utvecklingspolitiken sedan millenniedeklarationen år 2000. Matkrisen år 2008 väckte emellertid världens beslutsfattare till medvetenhet om

att de tillgängliga medlen inte är tillräckliga. De senaste åren har det ordnats många samtal på hög nivå – bland annat inom ramen för FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO och de rikaste industriländernas G8-grupp – där man har diskuterat vad som borde göras annorlunda. Man hann emellertid bara inleda dessa processer innan speciellt industriländernas uppmärksamhet koncentrerades på den globala finanskrisen istället för på matproblematiken.

Olivier de Schutter, FN:s specialrapportör för rätten till mat, har konstaterat att det ännu inte har gjorts tillräckligt med strukturella förändringar och att problemet inte löses enbart genom ökad matproduktion. Det behövs övergripande lösningar. Vi behöver en politik som utgår från människan och människovärdet och vars mål är att

dels minska hunger och undernäring, dels förbättra de mest utsatta gruppernas möjligheter att klara föränderliga situationer och samtidigt våga ta de risker som hör till affärsverksamhet.

Varför har hungern ännu inte utplånats?

Det behövs nya lösningar, eftersom matkrisen och det ökade antalet hungerande visar att det internationella politiska och ekonomiska systemet har misslyckats. Existerande lösningsmodeller förmår inte trygga samhälllig rättvisa, hållbar utveckling och förutsättningarna för ett människovärdigt liv.

I praktiken har det ekonomiska tänkandet under de senaste decennierna baserat sig för mycket på globala lösningar och styrkan i marknadsmekanismerna. Man har utgått från att livsmedel och jordbruksprodukter

är handelsvaror jämsides med andra konsumtionsvaror och inte sett att maten har en särställning som livsvillkor och mänsklig rättighet. Vi har handlat som om hunger bara vore detsamma som efterfrågan på mat.

Eftersom det finns tillräckligt med mat i världen har man ensidigt hållit fast vid att lösningen på hungerproblemet är matens rörlighet från ett land till ett annat – utan att man beaktat att de fattigaste i världen saknar förutsättningar att delta i det globala marknadssystemet. Man har trott att deras förutsättningar småningom förbättras, trots att det inte finns några garantier för detta – snarare gott om rum för tvivel.

Under de senaste decennierna har det utgående från dessa felaktiga utgångspunkter vidtagits många strukturella eller politiska förändringar som

haft stor inverkan på de fattigaste utvecklingsländernas matsäkerhet:

- Handeln med jordbruksprodukter regleras sedan 1995 av världshandelsorganisationen WTO:s bindande multilaterala avtal. Målet med dessa avtal har varit att minska tullarna och stöden (till den del sådana har funnits 1995) och att förbjuda nya tullar och stöd.
- Sedan 1980-talet har utvecklingsländerna kraftigt uppmuntrats att producera exportvaror och integreras med världsmarknaderna. Inkomsterna från exporten har underlättat återbetalningen av skulder. Detta har förflyttat tonvikten från små jordbruk som tillgodoser lokala behov till stora gårdar som är inriktade på export och lagt fokus på marknadsinriktad produktion på bekostnad av

den inhemska efterfrågan på livsmedel.

- För att åtgärda skuldproblemen har internationella finansieringsinstitutioner (Världsbanken, Internationella valutafonden, regionala utvecklingsbanker) förutsatt kraftiga nedskärningar i den offentliga ekonomin, vilket bland annat har inneburit att utvecklingsländerna strukturer och institutioner för jordbruksstöd har körts ned. Som en följd av detta har man i många länder slutat stöda småbruket, forsknings- och utvecklingsinstitutioner, statliga garantilager eller gödslingssystem.
- De senaste trettio har den del av biståndsmedlen som använts för utvecklandet av jordbruket minskat från omkring 20 procent till under fem procent. Bistånds-

medlen har inte heller sammantaget stigit som överenskommet. År 2009 var det officiella biståndet sammanlagt omkring 119,6 miljarder dollar, det vill säga endast 0,31 procent av OECD/DAC-ländernas bruttonationalinkomst, vilket ligger i strid med upprepade förbindelser att höja biståndet till 0,7 procent.

- WTO:s "utvecklingsrunda" har pågått sedan 2001 utan resultat. Därför är många grundläggande problem ännu olösta gällande utvecklingsländernas matsäkerhet. Man har ännu inte kommit överens om stödfunktionerna kring industriländernas jordbruksproduktion och export, vilket har lett till ett fortsatt ofördelaktigt konkurrensläge för u-ländernas småbrukare. Inga överenskommelser har gjorts om u-ländernas möj-

ligheter att skydda sin produktion, vilket har lett till att billiga importvaror kommer in på deras marknad och äventyrar möjligheterna till en bestående matsäkerhet på det lokala planet. Samtidigt har till exempel EU förhandlat med u-länderna om regionala handelsavtal (som EPA-avtalet och avtalet med de centralamerikanska länderna) som inte har förbättrat den orättvisa konkurrenssituationen, utan ställvis till och med förvärrat situationen.

- Tolkningen av upphovsrätten har lett till att till exempel användningen av gödsel och nya sädeslag har monopoliserats allt mer av några få multinationella bolag och lett till att småbrukare inte haft råd att betala de höga priserna för produkterna.

- En ökad konkurrens ger upphov till ökade stridigheter om jordägande. Bakom konkurrensen finns bland annat ett tryck på att stävja klimatförändringen och använda odlingsjord för att odla växter för biobränsle och plantera skog för koldioxidsänka. Dessutom har Kina, Saudiarabien, Sydkorea och många andra länder de senaste åren arrenderat mark i Afrika för att odla mat till sina egna medborgare.
- Utländska investerares spekulationer i mat och andra basvaror har ökat betydligt de senaste åren, vilket rubbar matpriserna på världsmarknaden och inverkar negativt på odlingsbeslut och jordbrukares inkomst.

Klimatförändringens följder har försämrat u-ländernas matsäkerhets-

situation. Industriländernas starkt ökade utsläpp och de så kallade utvecklade ekonomiernas ökade behov av energi och råvaror har lett till en förändring som märks redan nu i utvecklingsländerna som förlängda torrperioder, häftiga regn och översvämningar och oftare återkommande naturkatastrofer. I takt med att klimatförändringen framskrider försämrats förutsättningarna för matsäkerheten. Därför måste ansträngningarna förstärkas också av denna orsak.

Med tanke på den globala rättvisan står förhållandet mellan klimatförändringen och matsäkerheten i blickpunkten och det är därför skäl att fästa mycket större internationell uppmärksamhet på frågan. De som redan har det svårt ska inte behöva betala räkningen för ett problem som de inte har orsakat. För att undvika att detta

sker får inte de enorma kostnaderna för u-ländernas åtgärder att stävja klimatförändringen och att anpassa sig till den äta resurser från andra åtgärder att motarbeta fattigdom och svält. Därför behöver vi de kommande decennierna göra långt gående ansträngningar för att hitta nya finansieringskällor och verksamhetsmodeller.

Vi måste skapa förutsättningar för u-länderna att bära ansvar

Trots bristerna i det internationella och ekonomiska systemet borde u-länderna ta sitt ansvar för sina medborgare. Vill u-ländernas regeringar verkligen satsa på de fattigaste människornas matsäkerhet? Förmår de det?

U-ländernas regeringar är ofta svaga och saknar genomskinlighet, dessutom är samhällsfreden är bräcklig.

De fattigas påverkningsmöjligheter är begränsade. De allra fattigaste lever marginaliserade utanför samhället utan möjligheter att påverka sitt eget liv. De får ingen uppmärksamhet i den nationella beslutsprocessen. Den politik som förs av u-ländernas regeringar gynnar ofta den urbaniserade medel- och överklassen och stöder sig i stor utsträckning på utländska investeringar och bistånd.

om att stöda god förvaltning och demokrati ökat liksom arbetet mot korruption. Frågan är emellertid om man har fäst för mycket uppmärksamhet på att stöda statliga strukturer och förstärka den ekonomiska förvaltningen. Mindre uppmärksamhet och färre metoder har däremot fokuserat på medborgarnas möjligheter att lyfta fram sina behov, påverka politiskt, granska implementeringen av politiska beslut och hålla regeringarna redovisningskyldiga. Detta skulle kräva mycket mer uppmärksamhet än för närvarande.

Vilket är då det internationella samfundets ansvar, vilket är givarländernas ansvar och vilken roll spelar företag och multilaterala organisationer?

U-ländernas politiker har ofta ett mycket begränsat politiskt spelrum på grund av den internationella ekonomiska politikens konstellationer. Borde situationen luckras upp? I 2000-talets biståndspolitik har talet

Förändring är möjlig

Utmaningarna är stora, men vi står inte inför det omöjliga. Det är möjligt att ingripa i till och med de svåraste globala problemen – och det är just detta ingripande som är synnerligen

viktigt. Regeringarnas målmedvetna reaktioner på den ekonomiska krisen visade att globaliseringen inte alls fråntagit staterna deras påverkningsmöjligheter. Tvärtom finns det om så behövs både vilja, medel och kraft att snabbt förändra. Ekonomisk verksamhet kan fortfarande styras med politiska beslut och då samhällets bästa är hotat kan man också fatta svåra beslut.

För att påskynda politiska beslut behövs medborgarnas stöd. På detta område har vi sporrande erfarenheter som också har utgjort inspirationskälla till detta ställningstagande. Vid millennieskiftet krävde kyrkornas kampanj **Jubilee 2000** att de fattigaste ländernas skulder skulle avskrivas. Även om detta i början ansågs vara orealistiskt uppnådde den globala kampanjen resultat. De allra fattigaste länderna beviljades lättnader för sina betalningstider

och räntor. Det fattades också beslut för att avskriva skulder.

Det senaste beviset på den globala medborgarrörelsens kraft var när klimatförändringen internationellt lyftes upp som en viktigt politisk fråga. Det här är ett resultat av samarbetet mellan kyrkor, miljö- och biståndsorganisationer. Trots att de beslut som fattats om skuldskrisen och klimatförändringen ännu lämnar mycket i övrigt att önska har medborgarrörelserna visat sin kraft att förändra.

Om medborgarsamhället vaknar upp och kräver en politisk förändring och presenterar genomförbara rekommendationer kan det bli möjligt att genomföra de åtgärder som matkrisen kräver.

Finländarna kan påverka riksdagen och vår regering. Europeiska

Finland måste bli en del av en internationell förändringskraft som lyfter upp rätten till mat som 2010-talets viktigaste internationella politiska fråga.

unionen erbjuder möjlighet att påverka medlemsländernas samverkan och unionens beslut. Det globala medborgarsamhället och regeringarna kan tillsammans påverka besluten hos multilaterala internationella aktörer som FN, finansieringsinstitutioner och handelsorganisationer.

Vad kan vi göra?

En global internationell medborgarrörelse som vill politisk förändring håller på att födas: medborgare, organisationer, kyrkor och andra aktörer i hela världen vill få till stånd en bestående lösning på människors hunger. Vi måste stöda denna rörelse och dess tillväxt: vi måste sprida informa-

tion om orsakerna till hungern och nödvändiga förändringar.

Finland kan inte ensamt få en förändring till stånd i globala forum. Därför måste vi få med de viktigaste aktörerna och förstärka Europeiska unionens ställning som global aktör. Efter att Lissabonfördraget godkännts strävar EU efter att arbeta mera trovärdigt och enhetligt i sin utrikespolitik. När man skapar denna nya profil måste man sätta lösningen av matkrisen högst på agendan. Finland borde också stödja alla åtgärder som leder till att utvecklingsländernas ställning i det globala beslutsfattandet stärks och som också bidrar till att de fattigaste befolkningsgruppernas behov bättre återspeglas i de ärenden som utvecklingsländerna driver.

Hur skulle då en ny matsäkerhetspolitik se ut? Det viktigaste innehållet

vore att få in den lokala nivån i matsäkerhetspolitikens kärna. Ett minimikrav är att begränsa den ekonomiska globaliseringen så att den lokala matsäkerheten kan garanteras.

I praktiken skulle en hållbar och ansvarsfull matsäkerhetspolitik innebära bland annat att man:

- stöder småbrukarnas jordbruksproduktion och försörjningsmöjligheter och fungerande lokala eller regionala marknader. Här finns det skäl att särskilt betona vikten av att stödja kvinnor och förbättra deras position. Majoriteten av småbrukarna är kvinnor, men deras ägarandel i den mark de odlar är ofta marginell och de har som regel ingen möjlighet att påverka beslut som berör jordbruket.
- ökar biståndsmedlen för utvecklingssamarbete och utveckling av

jordbruksproduktionen och jordbrukshandeln och fortsätter förbättra bidragseffektiviteten – utan att finansieringsstöd för klimatförändringsarbete inkluderas i de nuvarande resurserna för utvecklingssamarbetet.

- tillåter utvecklingsländerna att skydda sig mot import av jordbruksprodukter när detta gör det svårt för dem att garantera matsäkerheten.
- slutar betala stöd som förvränger konkurrenssituationen.
- inskränker sådana villkor för finanspolitiken som begränsar matsäkerhetens rörelsefrihet och möjligheter.
- vinnlägger sig om att de fattigas röst hörs både i utvecklingsländerna och i de internationella processer där beslut som

påverkar deras matsäkerhet fattas. Vi bör stödja en demokratisk utveckling och i synnerhet stärkandet av medborgarsamhällen, småbrukarnas organisering och deras påverkningsmöjligheter. Alla länders regeringar bedriver en konsekvent människorättspolitik.

- förnyar de internationella finansieringsinstitutionernas beslutsprocesser så att mottagarländerna får bättre möjligheter att påverka institutionernas linjedragningar.
- förnyar den globala matsäkerhetsadministrationen så att den undviker splittrade och inbördes motstridiga strukturer och ger möjlighet att hålla matsäkerheten högt på den internationella och nationella politiska agendan.
- gör snabbt upp ett nytt klimatavtal där man kommer överens

om utsläppsminskningar och förbinder sig att stöda u-länderna att anpassa sig till klimatförändringen.

- satsar på utvecklandet av andra generationens biobränsle och minskar produktionen av biobränsle framställt av odlingsväxter. Vi garanterar de lokala samhällenas rätt till land och matsäkerhet i kolsänke- eller beskningsprojekt.
- söker metoder att stabilisera finansmarknaden och dämpa spekulativen med mat.

Det är viktigt att vi vaknar till insikt om behovet av en omfattande förändring och att vi som finländare också börjar arbeta för en förändring. Det är skäl att fortsätta samtalet om metoderna och detaljerna kring dem.

Till sist

Det finns tillräckligt med mat i världen åt alla.
Ändå lever en miljard människor i svår hunger och
fattigdom. Var sjätte människa saknar tillräckligt med näring.
Varje dag dör 17 000 barn, ett barn var femte sekund,
sex miljoner barn per år.

Den kristna tron betraktar alla människor som likvärdiga. Vars och ens liv är lika heligt och varje människa är lika fullkomligt Guds avbild. Det vi unnar oss själva och våra barn måste vi också unna alla andra människor och deras barn.

I detta läge kan den kristna kyrkan ha bara ett budskap. Med tanke på världens matsäkerhet är det viktigt att handla nu, tillsammans, snabbt och beslutsamt, var och en enligt

sina förutsättningar och sin förståelse. Arbetet måste fortgå tills rätten till tillräcklig inkomst och ett människovärdigt liv tillgodoses för alla människor.

EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

evl.fi/matsakerhet

KLIMATKOMPENSERAT
PAPPER

